СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 119. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 22-го травня 1940. No. 119. Jersey City, N. J., Wednesday, May 22, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДОВКОЛА АМЕРИКАНСЬКОГО ЗБРОЄННЯ

ВАШИНГТОН. — В конгресі появились перші критичні завваги відносно американського зброєння, так драматично заповідженого недавно президентом Рузвелтом. Конґресмени говорили, що ціль збудувати 50 тисяч літаків і відповідну скількість іншої зброї, про яку говорив президент, не має конкретного пляну, як це осягнути.

Президент зажадав від конґресу суми 12 мілionів долярів на побудування і вдержування дослідної лябораторії над летунськими моторами. Водночас секретар фінансів, Морґентав, мав у своїм департаменті конференцію з сотнею представників летунського промислу і збройних сил Америки. Ця конференція мала за завдання обговорити справу розбудови американського летунства. По конференції Морґентав висказував своє задоволення з нарад. Зате представники промислу висказували своє деяке розчарування, кажучи, що вони їхали до Вашинґтону з надією, щоб приступити вже до пляну будови літаків, а тут показалось, що плян такої будови ще цілком не оброблений і знаходиться в стадії дискусії.

ПРОТИ ВОЄННОЇ ГІСТЕРІЇ.

ВАШИНГТОН. — Промову Чарлса Линдберґа, в якій він критикував урядові чинники за викликування воєнної гістерії в Америці, прилюдна американська опінія приняла ріжно. Багато людей погоджується з Линдберґом. Головний командант Американського Леґіону, Келі, сказав те саме, що Линдберґ, а саме, що Америці треба збройтись, одначе треба уникати воєнної гістерії, яка може штовхнути Америку знов до війни в Европі. А одної війни для Америки вистарчить, казав Келі.

ВІДКЛИКАНО ЗАПРОШЕННЯ ЛЕНДОНА.

ШІКАҐО. — Альфред Лендон, републиканський президентський кандидат в минулих виборах, таки не поїде на обід і на наради до президента, бо президент, хоч перед тим запросив Лендона, переказав, що таке побачення тепер не на часі. Лендон вже їхав зо свойого міста Канзас Сіти до Шікаґа і щойно в Шікаґу передано йому цей відклик запрошення. Причина цього, як загально говорять, є це, що президент плянував творити „коаліційний кабінет", в який увійшлиб також републиканські діячі, серед них Лендон. Президент був такий певний, що Лендон прийме місце в його кабінеті, що не питав про те Лендона, а просто сказав йому приїздити. Тимчасом Лендон, довідавшись з іншого боку про пляни президента, сказав, що ті пляни не добрі і що він участи в такім кабінеті не приняв би. Внаслідок того президент переказав Лендонові, щоб до Вашинґтону не приїздив. Запитаний журналістами, як він почуваєтся, Лендон сказав, що він усе слухає свого президента, що той прикаже. На запрошення президента він їхав до Вашинґтону і на „запрощення" президента він тепер вертає домів, сказав Лендон.

БРУС ПРОТИ ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК. — Сенатор Бартон Брус сказав в прилюдній промові, що він є рішуче проти участи Америки в европейській війні. Бо це нерозумно йти обороняти демократію в Европі, а тратити її вдома. А таке цілком певно сталосяб, казав Бартон, колиб Америка пішла до війни.

БОРОТЬБА З „ПЯТОЮ КОЛЮМНОЮ".

АТЛЯНТА. — Губернатор Джорджії, Риверс, зарядив, що всі чужі громадяни, що перебувають у тім стейті, мають відразу зареґіструватись у поліційних чинниках, та лишити там свої відтиски пальців. Це зарядження стоїть у звязку з поборюванням тих чинників, що симпатизують з ворогами Злучених Держав Америки.

НЮ ЙОРК. — Тут створилась нова організація, в яку входять Карло Бек, як голова, а до членів належать такі люди, як — полк. Френк Накс, бувший амбасадор до Німеччини Джерард, генерал Чарлс Дос, професори Шатвел і Миликен, та інші. Завданням тої організації співпрацювати в напрямку створення боєвої готовости Америки. Ця організація слідкуватиме також за перевертними течіями в Америці, головно за так званою „пятою колюмною", себто за людьми, які симпатизують з ворогами Америки, та в разі війни готові йти на поміч ворогам.

ВАШИНГТОН. — В конгресі тепер дискусія над законопроектом Ла Фолета, який має відношення до громадянських свобід. Сенатори Рейнольдс і Барклі хочуть внести поправки до того законопроекту, на основі яких американські фабрики затруднювалиб лиш десять відсотків чужих, неамериканських громадян. Ті робітники, що виберуть перші папери, будуть увільнені від тих застережень.

ХОТІВ МАТИ РАНУ

В одному бельгійському селі коло французької границі відкрито в групі селян 11-літнього хлопчину зо забандажованою ногою. Жовніри, побачивши, що він забандажований гейби ранений кулею, спиталися його, як він був постріленний. Хлопчина пояснив, що він зовсім не був ранений, а лише щиб собі палець на нозі. Це його сестра була ранена відривком бомби підчас нападу німецьких летунів на їх село, і всі стали опікуватися, а за нього зовсім забули. Він був дуже лютий на себе, що йому ніщо ніколи не стається. Тому він і щиб собі палець і завязав собі грубо, гейби він мав стріляну рану.

ДО КРИВДИ ДОДАВ ОБРАЗУ

Елмвуд Дорем з Сейлсбері, в Норт Каролайні, чується не лише покривдженим, але й ображеним: злодій закрався до його гаражу, закрав звідти всякі причандали, а вдодатку до цього забрав ще й нашийник зо собаки, що спала коло гаражу.

ДИВИВСЯ ДАРОВАНОМУ КОНЕВІ В ЗУБИ

Перед шікаґовським суддею Едварда Лучака поставлено оноді 42-літнього Патрика Морія під закидом жебраництва. Перед виданням присуду суддя доглянув, що жебрак мав на кожній руці пару рукавиць. Спитався, пощо він їх носить. Жебрак відповів: „Чоловік мусить бути нині з грішми дуже обережний: на них так багато бактерій".

ПІДПАЛЮЮТЬ, ЩОБИ ГАСИТИ

Департамент лісів і вод у стейті Пенсилвенія остерігає, що люди, котрі підпалюють ліси, щоби потім дістати роботу при гашенні пожарів, поповняють важкий карний злочин, за котрий можна бути карним гривною до 5,000 долярів і вязницею до десяти літ.

З ДВОХ БОКІВ.

ПАРИЖ. — Так буде виглядати французька контрофензива, згідно з пляном ген. Вейгена, що має здержати цілковито німецький наступ. В такому випадку, німецький довгий фронт, заатакований з двох боків, готов бути проломаний, а наслідок цього був би такий, що й ціла наступаюча німецька армія булаб знищена за одним дужим розмахом. Так чи сяк, але ще прийде до головної битве і вона завважить, а не те, що тепер діється. Так розуміють французи теперішнє воєнне положення.

ВЕЛИКА РОДИНА Й ВІДЖИВЛЮВАННЯ

Проф. Френк Лоример з Американського університету заявив у своїм відчиті перед Союзом Населення Злучених Держав, що чим більша родина, тим більше вона видає на поживу й звичайно тим нижчої якости ця пожива, головно, коли родина не має великого доходу.

ПОСТРІЛЕНА В СЕРЦЕ, ЖИВЕ

Дня 30. березня доставлено до шпиталя Никербокер у Ню Йорку 19-літню Елоїсу Едралін з кулею в серці, що попала туди з припадкового вистріленого револьвера. В цю неділю її відставлено домів як виздоровілу. Лікарі виняли кулю зо серця й зашили його шовковою ниткою. Рана загоїлася.

ДЛЯ ЗАСПОКОЄННЯ СОВІСТИ

Канадійська залізниця „Ґренд Тронк" дістала оноді 15 долярів від одної жінки як заплату за те, що 20 літ тому вона обманула залізницю, подаючи фальшиво, що її син ще не має 5 літ і може їхати даром, підчас коли він повинен уже був платити.

ТАЙНА РОЗМОВА З МУСОЛІНІЄМ

ВАШИНГТОН. — Секретар президента, Ерлі, заявив, що розмови президента Рузвелта з Мусолінім, відносно непоширювання війни в Европі, залишиться в повній тайні. Ерлі навіть натяками не хотів зрадити, що в тих розмовах було.

ПРЕЗИДЕНТ ГОВОРИТЬ ДО КОНГРЕСУ ПРО ПОТРЕБУ КРАЄВОЇ ОБОРОНИ.

ПРИПИСУЮТЬ ҐАЗИ В КОПАЛЬНІ ВУЛЬКАНОВІ

Вчені, що розслідували жерела ґазів, що протікають у копальні золота в Кольорадо, схиляються до думки, що ґази є наслідки діяльности невигаслого ще зовсім вулькану, в котрому міститься копальня.

Про це вчених переконує висока теплота ґазів та їх хемічний склад.

МРАКА ЗДЕРЖУЄ МОРЕПЛАВБУ

На околицю Ню Йорку налягла в понеділок вечором така мрака, що здержала рух кораблів у порті та не пустила багато літаків до вилету в дорогу.

Коли корабель на Кварантині дав вістку, що через мраку плавба на морю й в заливі небезпечна, кораблі спустили якори й ждали, поки мрака не піднесеться.

СЛІДЯТЬ ЗА ПРОФЕСІЙНИМИ НЕДУГАМИ

Департамент праці відкрив, що серед робітників і робітниць, занятих при виробі штучного шовку (рейону), трапляються часто випадки божевілля, ба навіть смерти. Причиною цього є, як показують розсліди, ґази, що добуваються в таких фабриках. Уряд думає розслідити краще цю справу та знайти відповідні заради.

ВИДЕРЖУЄ НЕБУВАЛУ ГАРЯЧКУ

На зборах Американського Психіятричного Союзу в Синсинаті описував один лікар дівчину, котра, звичайно здорова й нормальна, на випадок занедужання дістає незвичайно високу горячку. Лікар говорив, що вона видержує навіть 112 ступнів горячки, себто 5 ступнів більше, ніж звичайна людина.

УРЯД КАНАДИ РІШИВ ДАТИ РЕЗЕРВИ ЗОЛОТА ДЛЯ ВІЙНИ

Оттава. — Міністер фінансів Дж. Л. Ралстон проголосив, що домініяльний уряд ухвалив „ордер-ін-каунсил", яким передано для воєнної скарбниці усі резерви канадійського золота, щоб уряд міг використовувати їх для фінансування війни. Одночасно уряд рішив реквірувати усі закордонні мертві фонди канадійських мешканців. Уряд перебере їх для себе, виплачуючи власникам канадійськими грішми за теперішнім рівнем обміну грошей.

На основі першого рішення канадійський уряд дістане в свою розпорядимість на біля $250,000,000 золота, яке до цього часу було в руках Банку Канади.

СОВЄТИ ПОСУВАЮТЬСЯ В СТОРОНУ БАСАРАБІЇ Й КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

БУДАПЕШТ. — Добре поінформовані кола стверджують, що Совети вислали кілька дивізій свіжого війська на румунську границю, точніше на басарабську, а далі на мадярську границю, точніше до Галичині в ті місця, де вона граничить з Карпатською Україною. В Будапешті, Букарешті та Білгороді є такої думки, що Совети зачнуть воєнні операції тоді, як зачнеться щось на Балкані. А на таке заноситься, бо в Румунії й Югославії панує велика нервозність. Особливо від часу, коли стало очевидним, що Італія піде до війни. Звідомлення про рух совєтських військ не знайшло досі заперечення з боку Совєтів.

НІМЦІ ДІСТАЛИ ДОЗВІЛ НА ПЕРЕМАРШ ЧЕРЕЗ МАДЯРЩИНУ.

ТОКІО. — З Берліна, мабуть з японського посольства, повідомляють довірочно, що дня 14. травня Мадярщина підписала в Берліні воєнний договір з Німеччиною, яким згодилася на перемарш німецьких військ через свою територію. За те дістала від Німеччини згоду на зворот її давних територій, що по першій світовій війні дісталися Чехословаччині й Югославії.

НІЧИМ ВЕРДЕН!

ПАРИЖ. — Французькі офіцири, що перебули першу світову війну, кажуть, що навіть те, що діялося підчас оборони славної твердині Верден, є нічим у порівнанні до теперішньої війни. У боротьбі нема ніякої передишки. Іде завзята, вперта і напружена боротьба як день так ніч. Одно певне, що хоч ситуація дуже ґрізна, то, кажуть офіцири, не буде в Франції того, чого могла доконати німецька армія зо своїми панцирними дивізіями в Польщі. Хоч німці мають успіхи, але ще їм далеко до того, щоб проломати французьку оборонну лінію. Властиво несподіванкою є для французів тільки те, що деяка частина німецьких панцирних дивізій має на повзах нові охоронні плити, які тяжко пробити. Назагал німецький воєнний плян є такий самий як був у Польщі. Усе полягає на страшній скорости, витревалости і відвазі.

ПІДЕ ЧИ НЕ ПІДЕ НА ПАРИЖ?

ПАРИЖ. — Вправді німецька преса пише про похід „На Париж!", але французьке командування сумнівається, чи це є тепер ціллю німецького наступу. Схиляється радше до того, що німці намагались спершу відтяти французькі, англійські й бельгійські частини, що є в Бельгії, від звязку з Францією. В Берліні вже пишуть, що в Північній Франції німецька армія окружила понад мілион аліянтського війська, в якому є 350,000 англійців, 350,000 французів і 300,000 бельгійців. Нічого подібного нема в французьких комунікатах. Навпаки є згадка, що згадана північна область є під контролею аліянтів.

НАЗИВАЄ ГІТЛЕРА „МІЛІТАРНИМ ҐЕНІЄМ"

БЕРЛІН. — Полевий маршал Ґерінґ, вернувши з французького фронту, заявив представникам німецької преси, що всіми воєнними операціями керує сам Гітлер. Від нього походять воєнні пляни, він їх накреслював і для воєнної кампанії в Норвеґії чи Польщі. Гітлер, казав Ґерінґ, це другий Фридрих Великий, бо є рівночасно великим політиком і „військовим ґенієм". Гітлер, твердив Ґерінґ, був простим жовніром і добре знає, що цей жовнір може видержати і чого від нього можна жадати.

ПРИЗНАЮТЬ, ЩО ВІДСТУПАЮТЬ.

ЛОНДОН. — В Англії здають собі справу з того, що хоч як завзято борються англійські частини в Бельгії, то таки змушені відступати, але в повному порядку. Тажко ставити опір німцям тому, що німці не зважають на ніякі втрати, а женуть вперед, не думаючи навіть про забезпечення своїх задів.

МОЛОДІ НЕ ДОПИСАЛИ.

ПАРИЖ. — На запити, чому в Франції покликано на найвідповідальніші місця 72-літнього Вейґана і понад 80-літнього Петена, є та відповідь, що молодці офіцири не дописали. Саме їм приписують дотеперішню аліянтську невдачу.

БІБЛІОТЕКА ЛЮВЕНСЬКА ЗНОВУ ЗНИЩЕНА.

ПАРИЖ. — В бельгійському місті Лювен, що є осідком славного університету, не остало нікого з цивільного населення. Місто знищене. Горить ще далі славна бібліотека, що була знищена минулої світової війни, а яку потім відбудовано за американські гроші. Кажуть, що пропало яких 700,000 томів книжок. Але не знати, хто саме спричинив вогонь.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 11 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед новою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order. За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ОДНА ЗМІНА?

Диплиоматичні круги в Вашинґтоні дістають вістки про можливість зміни політики совєтської Росії до воюючих сторін в Европі. Іншими словами, совєтська Росія, що досі йшла з націстичною Німеччиною, мала би тепер змінити свою орієнтацію й піти з Англією й Францією.

Що такому диктаторському урядові, як російському, це буде легко зробити, не підлягає найменшому сумнівові. Якби Сталін таке зарядив, то він певно не мав би проти цього навіть малої опозиції. В історії Росії вже були навіть такі події, що зо зміною особи на царському престолі російська армія переходила з одної воюючої сторони на другу. Рішаючою волею в такій політиці була би лише воля диктатора.

Що мало би заставити совєтський уряд до такої зміни орієнтації? Чи може страх, що сторона, з котрою вона звязалася, може програти? Така є звичайна основа зміни орієнтації. Як кажуть ті донесення з дипльоматичних кругів Вашинґтону, мотив до зміни орієнтації совєтського уряду є якраз діяметрально протилежний: не невдачі союзника боїться російський уряд, а його завеликої вдачі. На вид німецької перемоги в Голяндії, Бельгії й Франції російський уряд застрашився, що Німеччина може справді перемогти так звані західні демократичні держави й то перемогти їх так сильно, що Росія в порівнанні з цею переможною Німеччиною буде занадто слабою державою, щоби їй ставити якийнебудь справний опір. На випадок виграної Німеччина була би такою сильною державою, що Росія була здана на її ласку й неласку. Гітлер-переможець певно захотів би „вкусити" собі кусок Росії, а може навіть перебрати під свою контролю цілу Росію.

Що такі думки товчуться по голові Сталіна, можна легко припустити. Одначе, чи захоче Сталін тепер станути по стороні аліянтів, коли вигра Гітлера виглядає правдоподібною, можна сумніватися. Виступ Росії по боці аліянтів відай не заважив би багато, себто не запобіг би програній аліянтів, а лише дав би Гітлерові нагоду, упоравшися з аліянтами, відразу звернутися проти Росії.

Чи буде зміна в орієнтації Сталіна, чи не буде, большевицькі головачі ще далі поводяться так, гейби її не мало бути. В демократичних країнах це було би покажчиком, що зміни не буде, але в диктаторських країнах діється інакше: зміну постановляється нагло, при чому багато підрядних риб виглядає потім на дураків.

З угоди з аліянтами Сталін міг би віднести ще й ту користь, що за ціну союзу вони певно признали би йому окупацію земель, що він їх забрав від Польщі. Через те, хоча на союз Росії з аліянтами ще нема даних, одначе за неможливий його вважати не можна.

ЧИ ПРИЙДЕ ДРУГА МАРНА?

Військові знавці стверджують, що німецька армія виграла битву над Мозою. Тепер німецьке командування використовує це, вдаряючи цілою силою на французькі позиції від бельгійської границі, що як відомо, не є дуже сильно окріплені. Таким чином німці врізалися у французьку територію. З Парижа впало перший раз слово „трагічно", подібно як це було підчас великої весняної офензиви 1918 року. Начальний вожд аліянтських сил ген. Ґамелен кинув у денному приказі до армії, многозначучий клич: здобути або вмерти. Це значить, що ситуація є тепер подібна до тої, що була перед рішаючою битвою над Марною.

Між аліянтськими начальними командами є здогадливе непорозуміння щодо цього, чи треба скорше обороняти Париж чи північне побережє Бельгії й Франції. Цензура, через яку переходять воєнні звідомлення до Америки, не дає змоги представити собі точно, як представляється аліянтський фронт. Ясне одно, що німецькі панцирні дивізії зробили поважний пролім у французьких лініях і що сотки як не тисячі німецьких повзів таки котяться на Париж.

Чи вони будуть здержані? Певно цього ніхто не знає. Але що положення дуже серіозне, пізнати по тому, що на місце ген. Ґамелена прийшов ґен. Вейґан.

Теперішня німецька воєнна тактика є така: вони пускають великі колюмни повзів, які, не зважаючи на страшний артилерійський вогонь, женуть через всякі перешкоди у вороже запілля, а відтак розлітаються на боки та вичищують терен. Якщо судити по воєнних подіях в полудневій Бельгії, то німецькі механізовані частини (німецькі „панцердивізіонен") виконали призначене їм завдання дуже добре. Заходить питання, чи французька армія буде в силі ці повзи остаточно здержати?

Друге, не меньше питання, як сильні французькі резерви. Якщо вони великі й добре витреновані, то таки зможуть здержати німецьку лявіну, так, як вони вже зробили тому двадцять шість років, над Марною.

Не менш важна є справа літаків. Як відомо, німецька авіяція дуже спритно кооперує з повзами. Як тільки французька чи англійська артилерії зачинають здержувати їх похід, тоді літаки прочищують шлях. А повітряні сили французів розділені. Частина є у значній скількості на швайцарській границі, далі на італійській границі, але ще далі в північній Африці.

Врізання німців клином у французькі тили спричинило відступ аліянтських сил з Лювену, Брiселю, Намуру, Маліну та Антверпену — цебто з бельгійського фронту. Тепер англійці будують поспішно нову оборонну лінію від Остенди до Ліль. На цій лінії англійсько-бельгійські війська повинні злучитись з французькими, що обороняють порти Дункерк, Калє та Бульон.

Найбільше загрожений сам Париж, бо в ту сторону здається німці звернули найбільші сили. Однак, щоб дійти до Парижа, вони мусять перейти ряд річок та узгір. На схід від Оаз (ріка) є добрі природні перешкоди, а то в секторі Кампань. А вкінці остає ославлена Марна, де вже раз німці були побиті. Щоб це повторилось, французи мусять здобутись на найвищі зусилля проти німецьких панцирних дивізій та „Стукасів" (бомбовики). Коли іде Про Німеччину, то видно, що вона не шукає малої побіди. Перед нею є або цілковита побіда, або цілковите знищення.

ЩОБ ПОБОРОТИ В ТОТАЛІТАРНІЙ ВІЙНІ...

На ту цікаву і так актуальну тему пише воєнний британський знавець, капітан Лиден Гарт. Він намагається доказати, що в тоталітарній війні треба бути тричі сильнішим від ворога, щоб його остаточно поконати. При тому послугується думками ріжних воєнних знавців. Очевидно, що, коли тепер читати думки деяких тих знавців, то легко пізнати, як і їм тяжко було передбачати усе те, що тепер діється на побоєвищах.

Французький ґенерал Шовіно (Chauvineau) написав недавно книжку п. н.: „Чи тепер є можливий наїзд?", маючи на думці наїзд великої потуги на таку саму другу потугу. Ось тут наведемо головні гадки цього ґенерала на згадану тему:

„Вже в літах 1914—1918 величезна скількість ефективів і збросння приневолила противників вести облягаючу війну. Була то облога на нові небувалі розміри; оточено цілий нарід — „твердиню Німеччину". Чисельність війська унеможливлює „маневрування" й тому спричинює одну безнастанну битву повздовж цілої границі. Тому не треба дивуватися, що й теперішня війна є непорушна. Могучі армії стоять обличча в обличча в ожиданні старанно підготованої офензиви. Шалений розвій воєнної техніки, приносячи видосконалену зброю і скорі середники рухів, спричинив водночас, що минули часи, коли жовнір „носив все на собі". Через те армія, більше як колинебудь, звязана є зо своїм запіллям, де працює в її користь воєнний промисл. Тотальна війна зужитковує всі народні сили, щоби можна було озброєти і заосмотрити міліони вояків. Бажання осягнення пбіди приневолює край до максимальних зусель у підготуваннях, яким посвячується цілу краєву продукцію.

„Оборонну війну на початку конфлікту толкується також фактом, що зброя, переховувана в магазинах перед війною, старіється. Тому треба виробляти велику частину середників, потрібних до війни, вже в часі самої війни. У той спосіб народи, що ведуть війну, знаходяться під охороною лінії бетону та орґанізуються для остаточної кінцевої побіди, яка може бути досить ще далека.

„Також не треба забувати, що оборонні середники стали такі могучі, що атакуючий повинен мати до розпорядимости величезну перевагу, щоби перейти до наступу. Атакуючий повинен мати три рази стільки піхоти, шість разів стільки артилерії і 12 разів стільки амуниції, що той, що себе боронить".

Ґенерал Шовіно у своїх обміркуваннях не згадує нiщо про війну в повітрі і на морі. Тимчасом повітряна війна може змінити нині у блискавковий спосіб ціле положення, заки атакуюча армія рішиться на офензиву. Цеї саме гадки є відомий маршал Петен, що пише таке: „Літаки панують над величезними просторами, які не дадуться перегородити ні землею або водою. Атаки при помочі літаків відбуваються тепер зо скорістю 300 і більше кільометрів на годину. Тому можуть вибирати, відповідно до своєї вподоби свої цілі на цілій території даної держави, перескакуючи перепони. У часі, коли загроза на суші є повільна і частинна, загроза з повітря є безпосередня й цілковита. Старе прислів'я: „Напад є найліпшою обороною — полишиться так довго в силі, як довго не винайдеться перепон нагадуючих ті, які знаходяться на суші або морі".

СУДЬБА НЕДАВНІХ МОЖНОВЛАДЦІВ

Маємо тут на думці тих, що стояли недавно у проводі польської держави, а тепер є інтерновані в Румунії. Про це пише мадярський часопис „А маі Нап", подаючи звідомлення свого репортера з місцевости Баіле Геркулянум у Румунії. А саме там перебувають польські шишки. Є там бувших 10 польських міністрів, 20 польських ґенералів і сотня інших осіб, що займали найвищі урядові посади. Це, ті, що репрезентували той ославлений, поганий польський режім, якого варварські методи найтяжче відчув український нарід під Польщею. Усі ті „достойники" є тепер приміщені румунською владою як інтерновані в найкращім готелі „Фердинанд". Зо звідомлення мадярського репортера виходить, що між інтернованими знаходяться теж полк. Костек-Бернацкі, б. поліський воєвода і начальник відомого „пекла на землі" себто польської катівні в Березі Картуській, що не уступала слідчій вязниці і тюрмі большевицького чека в Москві.

Інтернованим є там також і відомий кат, б. прокуратор у Варшаві і міністер „справедливости" Грабовскі, б. начальник ґенерального штабу Каспшицкі, міністри Понятовскі, Каліньскі та інші.

Багато інтернованих має до товариства і свої жінки. Згадані панове їдять переважно в своїх кімнатах. Їх настрій тепер невеселий, як підкреслює часописний справоздавець. Між ними нема П. Бека, б. міністра закордонних справ. Він ; інтернований в готелі для виздоровляючих в Брашові, бо з ним прочі польські політики і ґенерали нехотіли разом жити. Таксамо окремо інтернований є і Е. Смігли Ридз і міністер комунікацій Роман. Бувший президент Польщі Ігнац Мосціцкі перебуває тепер уже в Швайцарії, але ніхто не знає, що з ним там діється. Уся та польська сметанка, що донедавна знущалась над підчиненими їхній владі народами, особливо т. зв. меншинами, сидить тепер на чужині. Ніхто на них не звертає уваги: а новий польський уряд береться декого з них ставити під суд.

ЗА ПРИМУСОВУ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ

У Канаді даються вже чути голоси за введення примусової військової служби. Підносять цю справу визначніші щоденники, а також ріжні політики.

Домініяльні вибори вже відбулися, а населення домінії голосувало в переважній більшості за ліберальну партію. А її провідники заявили, що не буде примусової військової служби і що не повториться примусова висилка соток тисяч новобранців на боєвий фронт в Европі. Навіть консервативна партія, знаючи, що настрій серед населення є проти примусової військової служби, заявилась у часі виборчої кампанії проти неї, хоч її провідник д-р Меніон був давніше найгарячішим оборонцем конскрипції. Таксамо проти конскрипції заявилась партія Сі-Сі-Еф і суспільно-кредитовці, або Нові Демократи. Лиш один Герiджо, провідник „Нової Демократії" заявився отверто за конскрипцію, яку назвав „державною службою, (нешенел сервис). Та через те у виборах провалився а „Нові Демократи" з премієром Ейбергартом з Алберти зірвали з ним і сказали йому, що може собі шукати інших послідовників. Та тепер ті всі обіцянки політичних партій ідуть у забуття. Війна загострюється і поширюється, а з тим стає знову перед очі марево конскрипції.

„Ґловб енд Мейл" з Торонто отверто пише, що незадовго треба буде мати яких 500,000 канадійських жовнірів на другій стороні Атлянтику. Такої величезної скількости війська абсолютно не дасться вислати, коли мати на увазі самих добровольців. Тому треба буде примусової служби. Орґан міліонерів добре це знає, коли таке пише. Також є причини догадуватися, що могутніші й більше рішальні кола в Канаді прують до того, щоб таки заведено примусову військову службу. При тому згадаємо, що польський соціялістичний часопис з Торонто „Глос Праці", що поляків, які не є канадійськими громадянами, агенти оперреткового польського уряду з Анжере у Франції хочуть примусово втягнути до польського леґіону, що має бути створений у Канаді.

Микола Голубець:

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(51)

З усіх усюдів почали козаки зносити паливо; за хвилину повис над багаттям походний казан, походний куховар узявся за своє діло; багаття бухало вгору крівавим полумям.

Небаром зявився біля багаття Марко.

— Ну що, живий?

— Живий, вже й очі протер і... представився. Труситься тільки невідомо, з пропасниці чи з переляку.

— Що за один?

— Князя Яреми Вишневецького, волоської хоругви поручник...

Командант розкрив широко очі, дивуючись:

— Яреми з Лубень?

— Так представився, ваша милість.

— Ну гаразд! Дай йому чого на потугу напитися, а як уже на добре розбалакається, приведи до мене.

Марко побіг знову, а старший приказавши чурі приготовити каганець і підстілку, піднявся з місця.

— Ви тут вечерю лагодіть, й їжтеж на здоровля, не розперізуючись. Я відпочину подальше, бо тут дим очі вигризає. Доброї ночі!

— Доброї ночі! — гукнули козаки й свобідніше заметушилися довкола багаття. Командант помандрував повагом у бік, а за ним чура з каганцем і підстілкою.

Коли вже каганець маячив на ратищі, а підстілка була розгорнута, командант поклався й руку під голову підклавши, ніби збирався дрімати.

— Принести щонебудь випити й закусити? — запитав чура!

— Покищо ні. Але як Марко приведе отого від смерти врятованого, то принесеш, щоб було чим гостя почастувати. А тепер іди й як треба буде Марка сюди до мене справ.

Чура вернувся до багаття. Та не вспів ще старший костей як слід розправити, коли це з бурянів виринули постаті Марка й Тиміша з охлялим гостем посередині. Гість штигуляв сам, та хлопці підтримували його на всякий випадок.

З нічних сутінків виплило в мерехтливий круг каганцевого сяйва обличчя, що здалося командантові відділу навдивовижу знайомим. Піднявся з леговища й прихиливши ратище з каганцем поближче гостевого обличчя, ахнув від несподіванки:

— Свят, свят! Коли не помиляюся, то пан Биховець! Гість кліпав очима й щойно по хвилині крикнув на радощах:

— А коли мене око не обманює, то пан сотник Хмельницький?

— У власній особі! — відповів сотник, простягаючи гостеві правицю.

— Боже, Боже! — рефлектувався Бихонець. — Гора з горою не зійдеться, а приятеля й конем не обідеш!

Та на цьому слові пан Биховець ухопився за бік і зробив рух, начеб йому вигідніше було сісти. Тиміш з Марком підхопили його попід руки й підвівши до підстілки, обережно посадили. Сотник пазив за гостем спочутливим поглядом.

— Ну й почастував вас, пане поручнику, ворог якийсь...

— О почастував! Чортиб його так у пеклі частували...

— Добре хоч, що життя вороги не збавили, а доля приятелів на рятунок наднесла...

Бихонець не відповів. Одною рукою сперся на землю, другою вхопився за бік і мовчки вдивився в нічну темінь...

XIII.

Два останні роки — 1645 і 1646-тий були в історії Польщі наче полумяною загравою заходу її слави й могучости. Світ здрігався в основах від безупинних зривів, гомонів від боєвих фанфар, багровів від крови й пожариш, але в Польщі, від десяти вже літ, коли й гомоніло що, то бенкети, дарма з якого приводу влаштовані: помер коронний гетьман, женився король, чи окраїнне короленя святкувало перемогу в заїзді на сусіда, байдуже. Та коли ціла нація шляхетська плавилася в добробуті й дозвіллю, на варшавському замку, мов орел у золотій клітці кидався й мучився король Володислав IV-тий, другий з династії шведських Вазів на польському престолі. Не хотів бути мальованим королем і тому бунтувався проти „пактів конвентів", що вязали елекційних володарів Речі Посполитої на руках і ногах. Задивлений в славу мов у сонце, почував себе дідичем не тільки польської, шведської й московської корони, але й господнім помазанником на царгородський престіл Палеольоґів. Та сприсяглося проти нього життя й те десятиліття шляхетського дозвілля, що своїми шовковими раменами обняло шляхетську братію. Проти надії надіявся, на заміри силу міряв, а скільки разів кервавилося його серце невдачею, стільки разів закусував зуби й хований в себе, але заміру це відступав, а тільки про нові способи його здійснення продумував.

Прогнати турків з Европи, увільнити Гріб Господній від невірних, згинути в соняшній славі короля - хрестоносця, оце була мрія Володислава, що їй так ніяково було на тлі того десятиліття золотого спокою шляхетської Речі Посполитої.

Та не сам тільки король запалювався думкою про боротьбу з півмісяцем. Секундував йому в тому канцлер коронний Осолінський, по свойому захоплювався боротьбоюбою з бісурменами коронний гетьман Конецпольський, але й серед шляхетської дрібноти множилися познаки віри в невідкличність святої війни.

Вісімдесятьлітній старець Каспер Бояновський, що хоч „старий і сфатиґований, бо мало мав членів здорових, а більше постріляних на експедиціях", зізнав на трикратній інквізиції про видіння, що не давали йому ні жити ні вмерти в спокою.

„В день св. Трійці бачив я страшні й дивні речі: Жорстокі війська турецькі й татарські під Краковом окружили місто. Я тікав на коні до Кракова фльоріянською брамою, а тут мури повалені, крик страшний по вулицях, трупа повно лежить, їду в ринок, кровю все заплило, брама замкова вже повалена, тільки палата стоїть, а на ній сім корон дуже величавих. В тому страсі я пробудився: ангел стоїть надімною й каже: Ти бачив! Іди й оповідж те все королеві. Коли він тебе послухає, тоді Бог дасть наслідникові короля Ягайла всю Грецію в посідання, землю всю християнську по Дунай і поза ним. Усе християнство, що стогне під ярмом бісурменським поможе королеві й вславить його імя по віки вічні"...

(Дальше буде).

Синок: Мамо, чому татова голова лиса, наче макогін?

Мати: Бо в татовій голові повно розуму.

Синок: А чому мамине волосся густе, наче помело?

Мати: А то ти, сину, причепився... йди вже спати!

З ДНЯ

ВІЧНА БОРОТЬБА.

Понурі звідомлення з Европи говорять, що в Бельгії зчепились з собою в завзятій боротьбі дві величезні армії, приблизно по міліонові вояків з кожного боку. В їх руках знаходяться десятки тисяч страшних военних машин: повзів, літаків, гармат, скорострілів, вогнеметів і т. п. Кажуть, що ціла Бельгія дріжить від гуку гармат, тріскаючих бомб та гранат. Навіть в Англії від того гуку в прибережних місточках вилітають шиби.

Можна уявити собі, які розміри приняла та боротьба. Сотки тисяч людей гине в ній. Голяндський головний командант, генерал Вінкельман, заявив, що впродовж кількох днів боротьби в Голяндії що четвертий голяндський вояк утратив життя. Згинуло коло сто тисяч вояків. А скільки мусіло бути ранених! Знавці кажуть, що це ще не кінець. Це тільки „стратегічне розвинення" боротьби. Властива боротьба ось ось зачнеться. Заки ці стрічки підуть до друку, вона може вже добре розгориться. А хто зна, може вже буде завершена.

ОБОРОНЯЮТЬ САМОСТІЙНОСТИ.

І хто бореться в тій війні? Може поневолені народи, такі як ми, що не мають свободи, своєї держави; яких гноблять інші наїзники, саджають до тюрми за найменший вияв патріотизму; яких виморюють колонізаціями і не дадуть їм дрібки землі прикупити; яких інтелігенція конає з голоду, бо правління відпихає її від усяких варстатів заробітку; яких церкви палить влада, а найкращих синів саджає до концентраційних таборів; яких міліони громадян виморює голодом?

Ні. Борються вільні народи: англійці, французи, німці, бельгійці, голяндці. Себто народи, які мають, чи мали, свої держави; на яких чолах нема тавра рабства; їх громадяни не давлені ніким; вони жили в матеріяльних достатках; вони покинули за собою родини, вигідне життя; на всякий випадок покинули безвимовно більше, ніж українці могли б покинути. Все це покинули ті вояки, аби боронити свободи перед наїзником і в боротьбі, коли треба, вмерти.

ПРИГОТУВАННЯ.

До оборони цеї свободи ці народи впродовж довгих років підготовлялись. Їх вояки йшли слухняно до війська і там вивчували военної штуки. Їх фінансові департаменти стягали з людей податки, щоб за ті гроші будувати военні машини. Їх вчені напружували свої уми по лябораторіях, щоб придумувати модерні засоби охорони і нападу. Їх промисловці підхоплювали ті винаходи і приспособлювали до масової продукції. Їх лікарі дбали про стан національного здоровля, а фільософи дбали про здоровий стан душі народу. Їх видавництва поширювали різні здорові фільософічно - політичні напрямки серед загалу і вповали їх у душу загалу, часописи ширили свідомість.

Все це було роблене для оборони цеї цілі: врятувати державну самостійність, не допустити наїзників до краю і зберегти суверенність народу.

ЧИ МИ ЖЕРТВУЄМО?

Ми, як згадано, поневолена нація. А кожна поневолена нація мусить ще більше напружувати всі свої моральні і матеріяльні сили, щоб визволитись з ярма й опісля самостійність вдержати.

Чи ми готові до тої жертвенности, якою відзначаються народи, що на полях Бельгії проливають кров за свої держави? Чи українці належно підготовлялись передтим до цього зриву, що отсе наступив в Европі? Чи українські сини є готові віддати життя за найвищу ідею? Чи українські жінки заохочують своїх мужів до посвяти, чи може здержують їх за полу і кажуть, що хтось інший за них виконає обовязок? Чи наші вчені напружували належно свій ум, аби в наших власних, своєрідних можливостях осягнути найвищий щабель української боевої готовости? Чи наші фільософи напоювали належним духовим кормом український загал, щоб він був готовий до цього зриву? Чи вся наша преса співпрацювала в поширенні добрих ідей серед українського загалу, чи може деяка частина ставала впоперек тих так нині потрібних бойових, геройчних фільософічних течій? Чи український широкий загал є готовий до посвят, хоч би фінансової натури, для добра цеї найвищої ідеї?

БАГАТО ЗРОБЛЕНО.

Безперечно, що в багатьох випадках відповідь на ці питання буде потакуюча. Випадки в Карпатській Україні, а навіть у Польщі на передодні її розвалу, вказують, що український найширший загал настроєний боево і готовий до жертвенности. Проте ще багато не зроблено. Українці ще не осягнули вершка своеї боевої готовости. Серед них, головно на еміграції ще далі нуртують ті духові течії, які саботували бойову підготовку й старались її всіма способами здеморалізувати.

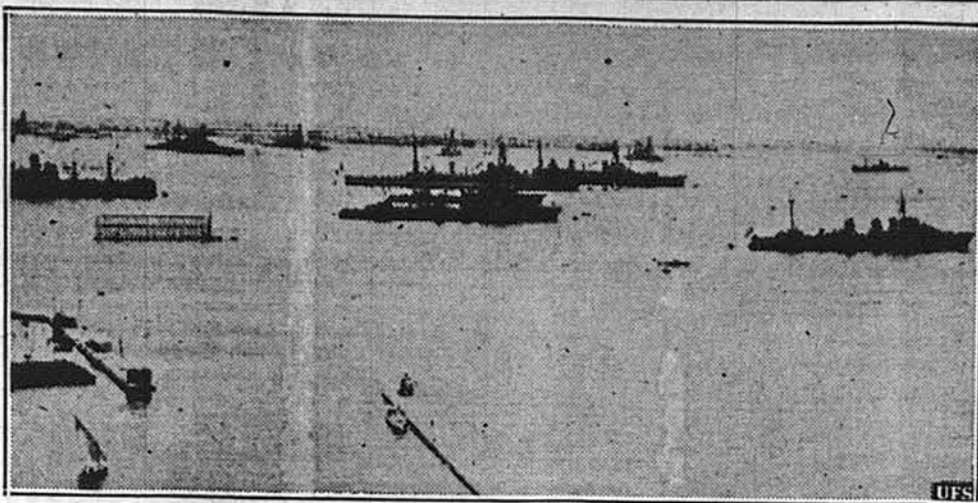
Наша роздробленість, розсвареність, обвинувачення в „чужоаґентстві" вказують на те, що ми ще не осягнули вершка своеї готовости і що багато з нас дрібничкові, особисті справи далі ставлять вище від загальної справи. Над поправою цього лиха треба далі напружено працювати.

М. Костишин.

ПРИВІТ КОНҐРЕСОВІ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Витайте! О, рідні, на шляху новому,
Нехай вас пригорне вільний Вашинґтон,
Покріпить у гарті в напрямі живому,
Щоб змести неволі страшний Вавилон.
Витайте! І спільно за труд без вагання,
Підносьте цей камінь, що ворог поклав,
Хай світ подивляє невтомні змагання,
Що зрив наш до волі не вмер, не пропав.
Обєднаний духу, рости в дужі крила,
Лети в Україну, в убогі хати,
Бо в тобі остала надія і сила,
Що кличуть о поміч з неволі брати.

Дай пільгу братерську, озвися що хвилі,
Як нашу землицю крає чужий плуг,
Народ під багнетом тремтить, і не всилі
Вирватись на волю з ворожих наруг.
Бийте в дзвін тревоги! у вольній країні
Про проклін, що рветься з втомлених грудей,
Про звірські насильства по всій Україні,
Чей серця здрігнуться в свобідних людей.
Про жертви, про трупи, про ріки від крови,
Як печать червона прибита вже там:
Покріпіть надію про хвилю обнови
І ладьте цеглину під наш вольний храм.

АЛІЯНТСЬКА ФЛЬОТА ПОКИДАЄ АЛЕКСАНДРІЮ В ЄГИПТІ.
Англія казала, що вона виїхала „на маневри", але загально припускають, що вона виїхала, щоби не дати Мусолінові заскочити аліянтів.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІФТОН ҐЕЙЦ, ПА.

Вибрали делеґата.

Злучені орґанізації громади враз з парохією вибрали на Конґрес Американських Українців делеґатом гром. Михайла Дідуха, зобовязуючись спільно покрити кошти дороги, а на конґресовий фонд вислано $5.

ЕМБРІДЖ, ПА.

Наші книжки в публичній читальні.

В нашій місцевости і околиці живе поверх 600 українських родин. До цього часу ніхто не подумав про одну важну справу: іменно про українську книжку в публичній читальні.

Майже в кожнім місті в цілій Америці існує читальня чи бібліотека. Така читальня є і в нашім місті; до котрої у вільній хвилі і я заходжу, щоби переглянути часописи і журнали. Там знаходив я ріжні книжки про всякі народи, що жиють на нашій землі, а про український нарід не було ні одної книжки. Ми нераз дивуємося американцям, що вони про нас мало що знають. А звідки вони про нас довідаються, як ми про це самі не дбаємо? Правда, існують в нас ріжні товариства. Деякі з них мають свої власні доми. Але, на жаль, і там часто нема бібліотек.

Були в нас колись і читальні при церквах. Та не вдержались, бо наші люди читанням не інтересуються. А як і має хтось нагоду позичити добру книжку, то часто забуває її повернути.

Дуже неприємно писати про це, що 600 українських родин з Ембрідж й околиці не спромоглися мати свою бібліотеку, бодай з 500 книжок, звідки ми інаші діти моглиб черпати духову поживу, і де був би матеріял для інформування американців про наш нарід і його боротьбу за визволення.

Про цю важну справу нераз говорено з нашими людьми. І всі притакували, що це добре. Але хто має тим занятись і як до цього приступити, про це ніхто не хоче серіозно думати. І тепер не є запізно братись до такої роботи. Попередніми роками ми збирали гроші на ріжні старокраєві потреби. Та тепер не можемо нашим братам помагати. Тому повинні працювати над освідомленням самих себе, а також і американців щодо визвольних змагань України.

На зборах українського американського Горожанського Клюбу на поклик гром. І. Ґоя і на Шевченковім святі укр. прав. церкви зібрано на українські книжки в Американській мові $8.60 за котрі куплено: History of Ukraine, Spirit of Ukraine, Kobzar of Ukraine, Ukrainians in United States.

Ті книжки дано до публичної читальні.

Жертви зложили по $1: А. Хлиста, Т. Грицик, І. Гось; по 50 ц.: І. Гресь, И. Строчак; по 25 ц.: Т. Орловський, Я. Лисяк, С. Белей, Г. Бірців, М. Белий, Д. Федьчик, І. Гарбінський, Д. Галабан, М. Фук. Дрібними $2.35. Разом $8.60.

Треба також згадати, що Український Американський Громадянський Клюб при укр. кат. громаді ухвалив на своїх місячних зборах купити одну книжку „Гісторі оф Юкраіне" і дати до публичної читальні.

Теодор Грицик.

НОВИЙ НАЧАЛЬНИК.

Ґенерал Максім Веґан, що став начальником французького ґенерального штабу на місце ґенерала Моріса Ґамелена. Він став тим самим головним командантом аліянтських військ, що воюють проти Німеччини.

Володимир Огоновський.

ПІОНІР УКРАЇНСЬКОГО ПОДОРОЖНИЦТВА

Українське подорожництво не молоде. Воно старе, як і наша культура, бо колись через нашу землю вели головні шляхи світу. Вже з XII. ст. маємо подорожні записки паломника Данила. Цінна це памятка українського подорожництва й культури. Але не менш цінною й цікавою памяткою є Мандрівки Василя Барського.

Василь Барський народився 1701. р. в родині київського купця Григора. Вчився в Київській Академії. Але 20. липня 1723. р. покинув її та через Почаїв і Броди помандрував до Львова. Тут удалося дістатися до Єзуїтської Академії. Але й у Львові не побув довго й 23. квітня 1724. р. вибрався у світ. „Та підемо в інші городи, та побачимо інших людей обичаї..." — говорив до свого товариша Юстина Леницького.

Василь, згаданий Юстин і ще Степан Протанський вибралися в Рим. Через Городок, Годвишню, Ґошани, Рудки, Новосілки, Пиняни, Бабину, Самбір, Старий Самбір, Спас, Лаврів, Стебник — дійшли до Карпат.

Перехід через Карпати описує Барський ось як: „У Балигороді осталися два дні. Там жиди дарували нам грошей на дорогу, бо ми мали до всіх жидів, денебудь вони булиб, патент від львівського кагалу; а вистарався цей патент один жид за те, що ми вчинили йому щось доброго. Там ми гостювали у старости, гостинного та милостивого чоловіка, а коли відходили, він дав нам провідника, бо дорога була тяжка та непрохідна й гори — камяні, превисокі, камень на камені, неначеб руками положені. Коли ми перемандрували милю і прийшли до якогось села, дали нам іншого провідника — з доручення балигородського старости. З ним прийшли ми до села, що зветься Воля, та заночували в одного священника, Самуїла, чоловіка гостинного. Він із любови, добровільно і з власної охоти провів нас на гору велику та страшну, вкриту густими лісами, звану Бескидом, бо там догідне місце для розбійників і небезпечне для подорожніх. Іншої дороги не було, бо ця гора простягається далеко та не можна її обійти. Тому, закликавши Бога на поміч, ми йшли скоро та вийшли на верх цеї гори, де кінчається польська й починається угорська границя. Там відпочивали трохи та бачили, що хмари йшли дуже низько й мало що не торкалися наших голов. Там, недалеко від нас бачили ми гору, найвищу з усіх, укриту великими снігами, що їм не годилосяб бути в літню пору; але тому, що гора висока, на ній холодно. Багато людей оповідало нам, що там у вертепах сніги довгими роками держаться, бо старий сніг лежить до нового та знову третій до іншого й так ніколи не може розтанути без сліду".

Потім наші подорожні перейшли польсько - угорську границю й через Грушів і Гуменне дійшли до Кошиць. Там покинув їх Протанський, бо встидався, що його товариші подорозі просили милостині. Дальша дорога цела через Пешт, Відень, Венецію до Бару. Там Барський занедужав і його товариш покинув його. Але Барський скоро повернув до здоровля й помандрував дальше: „Високий, огрядний, волосся — чорне, лице — смагляве, очі — гострі. Одягнений у чорну сукняну одежу, перепоясаний ременем, при боці — тиквиця на воду, поверха — закинений плащ, на плечах — мішок, на ногах — сандали, кріпко обвязані, голова накрита ніби шапкою, ніби шеломом, у руці — грубезна палюга, висока до голови, точена та почорнена". Такий був наш мандрівник. Ішов від міста до міста, від манастиря до манастиря. Через Неаполь, Рим — вернувся до Венеції. Відтам кораблем поплив попри Кофру і Хіос на Афон. Потім поплив до Святої Землі — при кінці 1726. року.

Та на цьому не закінчив мандрівки. Поплив до Єгипту, відвідав Каїро й Синай і знову поплив до Дамаску. Відбув ще одну прощу до Єрусалиму, ще раз навідався до Єгипту й інших міст Леванту, але найдовше перебував у Тріполісі та на Патмосі. В 1734. р. постригся в ченці в Дамаску. В 1743. р. закликував його російський резидент при Порті, Вешняков, до Царгорода та пропонував йому бути капеляном. Але Барський відмовився, бо це не далоб йому спромоги відвідувати гарні міста та манастирі.

Відтак Барський ще раз поїхав на Афон, а відсіля до Атен і морем назад до Царгорода. Вкінці — через Букарешт і Могилів — вернувся 7. липня 1747. р. в рідний край. Мав обійняти катедру грецької мови, але не довелося. Помер 7. жовтня 1747. року. Похоронили його з великими почестями в Київо-Братському манастирі та дали таку епітафію:

Чрез двадцять слишком літ ходя во
[край із края,
На суші і морях зла многа претерпіл,
І все то замічал подробно, что ні зріл.
За свято імут что і Римляне і Греки,
Чим древні славились і нинішнії віки
Церквей, монастирей і градов красоту,
Удолій глубину, гор знатных высоту,
Ступанієм своїм і пядію ізмірил,
І чрез перо своє Отчество увірил,
О маловідомих в подслонечной вещах,
І по безчисленних окончив жизнь
[трудах.

Чверть сторіччя мандрував Барський. „Ішов я у великій нужді, валявся по дорогах, на соняшній спеці терпів і пікся... і знесилений падав на землю, що була моєю гостинницею. Від ходу та лежання на твердому камені всі кості розслабилися, мізок малощо не висох".

Не зважаючи на труди, на небезпеки (два рази пограбували його розбійники), побував у багатьох містах і цікавився всілячиною: родовищами алябастру та рудокопами, горами рукотворними (пірамідами) й обелісками царів ігипятських, що проповідують чвань, спускався у глибокий колодязь, щоби дослідити техніку постачання води. Цікавий був на дивні звірі, хорнені султаном, і на крокодилі, що їдять солодку трощу, а як попадеться, то й людину. Цікавили його звичаї й обичаї народів, паради, торжества й венецький карнавал.

Барський умів усюди дістатися, все проникнути. Хоч православний дістався до Єзуїтської Академії, а користуючися знанням арабської мови й похожістю на дервіша дістався до мечету, де не сміє ступити нога джавра. Не було для нього зависоких порогів. Був у папи римського й у всіх чотирьох східніх патріярхів.

Свої мандрівки Барський описав дуже подрібно. Вийшла з цього грубезна книга, що видана друком обіймає 1,600 сторінок. Мало цього, Барський долучив близько 150 власноручних малюнків, виконаних дуже дбайливо, що збільшує вартість цеї цінної памятки. Отже вартість її справді небуденна. Вона дає картину життя й буття великого числа країв і міст, вона найбільший документ для історичної ґеоґрафії Леванту XVIII. ст. Дав Барський опис західніх окраїн України та Закарпаття, дав опис Відня та Риму, але вершком усього є опис Палестини, Афона, Цареграда, найбільшо побіч Парижа та Міляна митрополії світу XVIII. ст. — Каїра й інших левантійських міст. Тому писання Барського — це вклад не лише в українську скарбницю, але й у всесвітню.

Для українців має твір Барського ще й з іншої сторони велике значення. Він похоронив на віки байки та леґенди про Східні Землі, він прогнав раз на все середньовічні космографію й навчив наших дідів дивитися на світ, навчив бачити Східні Землі може менше чарівними, менше принадними, але такими, як були. Тому його читали й переписували десятки літ в Україні, вчилися на цілі покоління аж до часу нашого Відродження. Писання Барського мандрували з рук до рук, із хати до хати. „Не було ніодного знатного місця ні дому в Україні, де не було би цього твору..." — кажуть тогочасники. — („Наша Батьківщина").

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВИКОРИСТОВУЙМО СВОЇ СКАРБИ.

Коли брати під увагу наше американсько-українське життя, то треба признати, що ми зробили в Америці поступ під національним оглядом. Але порівнюючи себе з іншими націями, котрі живуть в Америці, ми видимо, що під іншим оглядом ми стоїмо позаду них. Це правда. У нас є великі, невичерпані скарби. Цілий світ знає, що Україна це найбагатша країна в Европі щодо земних багатств та збіжжя. Та зате під культурним оглядом про нас мало знають. Нашими культурними здобутками послуговуються чужі, кажучи, що це їхнє. Москалі й поляки перекручують нашу історію, забирають нам наші пісні, народні танці, та деколи перетягають ще й наших визначних людей на свою сторону.

Так є, що річи гарно оброблені й викінчені мають більшу вартість від сирого матеріялу. Наприклад вугілля має велику паливну вартість, але як віддамо його до фабрики на перерібку, то з нього можна виробити ріжні дорогоцінні терпентини, фарби, порошки, а навіть і перфуми. Такі річи є дуже дорогі, в порівнянні до вартости самого вугля. Подібне діється і з народніми культурними здобутками. Тому то чужинці позабирали нам багато наших культурних здобутків, дещо додали, дещо вигладили і сказали, що це вже їхнє. Знову в нас буває так, що не даємо змоги своїм людям взятися до обрібки своїх здобутків. У таких випадках у нас зараз виринають такі питання як: Хто він? Де йому до того! Виглядає, що нам треба сидіти тихо та ждати.

Недавно читав я в „Свободі" як один професор в промові до студентів сказав, що є тисячі виходів до здобуття і поліпшення життя. Певно, воно так і є.

Нам українцям треба затямити, що є не тільки тисячі вихідних зо життя, але є також тисячі вихідних, щоб розголосити українське імя, обробляючи здобутки нашого народу. А при цьому, ще можна й заробити на гарне життя. Це відноситься, наприклад, до українського співу і танку. Дуже відчувається брак справжньої балетної школи, що вишколювалаб українських дівчат і хлопців в балетному мистецтві українського характеру. Дівчата та хлопці, що моглиб бути використані для українського балету, моглиб не тільки мати з цього заробіток, але своїм мистецтвом зробилиб прислугу і українському імені. Тільки нам усім треба вірити у свої сили та спосібности та держатися за руки й спільно собі помагати.

В. Грицко, Ню Йорк, Н. Й.

АНЕКДОТИ З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ.

„Батьку!"

— Мені було десять літ, — оповідає п. Варфоломій Евтимович, — коли мене віддано до бурси „Киево-Софійського Духовного Училища". Вдома моїх батьків панувала українська мова, я навіть самотужки навчився був читати на Кобзарі Шевченка, бував у нас часто Іван Нечуй-Левицький, що приятелював з моїм батьком, я навіть перечитував проф. Володимира Антоновича літографований курс „Історії Козацтва", що був у нас у бібліотеці. Але в школі був тоді „обруситєльний" напрямок навчання й виховання й мої батьки особливо налягали на добре знання пануючої тоді московської мови.

Я мав доброго „литого" мяча, що ним мене вивінував на відїзді мій батько. Підчас перерви ми, бурсаки, ґрали в мяча, в „лапту". І от трапилося, що один із моїх товаришів трохи задалеко, застряг поміж гілками волоського горіха, який ріс під самими вікнами помешкання нашого клясового інспектора, запеклого москаля й обрусителя Розова, що завзято „виховував" нас на „істінно-русскіх людей". Вихований у лісі я дуже добре вмів лазити по деревах. У мить, мов кіт, я опинився на високому горіхові й, забуваючи в азарті, що це діється під вікнами нашого суворого, брутального й ненависного „вихователя".

— А ти што там делаеш, паршивец? — почув я вдолі скрипучий немилий голос і побачив нікчемну, малу постать Розова, що задер угору свою рідку рижу борідку, мабуть думаючи, що я поліз на дерево по горіхи.

— Діставав мяча! — забуваючи з опалу про обовязуючу „державну" мову, відповів я по українськи й опинився перед розлюченими очима „педаґоґа".

— Ах ти, хахльонок паршивий! — викрикнув той. — Бяз ужина!*)

Я досі чув епітет „паршивий", додаваний виключно до неменш згірдливої назви „жид". Епітет цей, приставлений до „хахльонок" — тобто не тільки до мене, але й до мойого батька, мами, до нас усіх, яких ненависні нам „кацапи" називали „хахлами", так глибоко вразив мене, що я не всилі був нічого промовити. Коли я трохи опямятався, вже в бурсі — я непереможно запрагнув висказати комусь близькому, комусь дорогому й дужому мою кривду-образу, мої почуття, що хвилювали мою десятилітню душу. Таким дорогим і близьким мені мій батько, але його тут не було й я міг тільки написати до нього.

Я взяв папір, умочив перо в чорнило й зупинився. Досі листування поміж нами велося московською мовою, але я не уявляв собі, щоб такого листа я міг до батька писати тою самою ненависною мовою, якою нас так тяжко тільки що ображено. Писатиму по українськи. Але тут новий клопіт: як титулувати батька. Досі я називав його з французько-московська „папа". Ні! В такому листі я не назву його так... „Татку?" — і це не добре. Так кажуть наші селянські діти до своїх батьків. Це якось за просто, замало урочисто... І ось начеб хтось проказав мені над ухом: „Батьку!" Ага! ось достойний титул для мого батька! Так казали наші козаки, так казав Шевченко... І я налисав: „Батьку!" І легко полилися самі собою дальші слова мого листа-скарги, листа-протесту, листа, в якому було повно безмежної любови до рідного, для поневоленої батьківщини, й повно призирства та погорди для завойовника й гнобителя — Москви.

Я став із тої хвилини гордим українцем, свідомим величі й святости моєї Батьківщини.

С. К.

*) „Хахльонок" — здрібніле від погордливого „хохол" — українець; „Бяз ужина" — без вечері. Покараний учень мусів голодний стояти віддалік і дивитися, як його товариші вечеряють.

ПРИМАНА НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

З усеї Америки зїхалися красавиці на Світову Виставу в Ню Йорку. Між іншими ця представляє стейт Флориду.

КОМАРІ І ЇХ НИЩЕННЯ

В цілому світі нараховують комарів 2,000 відмін. В Канаді є комарів 65 відмін. Винищування комарів є можливе і те, що комарів не було в Старім Краю, то найліпше пояснює чому їх там нема, а нема їх там тому, що там всі поля осушені і нема стоячої води. Стояча вода в ровах, моклавини і мочарі — це царство комарів. З весною і в такій стоячій воді можна нищити комарі, заливаючи її поверхню оливою. Знищення першого виплоду комарів тонесенькою поволокою оливи на стоячій воді, винищується їх дальший виплід. Коли є олива на поверхні води, то лярва комарів не може дістатися на плесо води і через брак воздуха гине.

Самці комарі нам зовсім недоскулюють, бо живляться соками ярин. Це що пє людську і звіринну кров, то комарі самички і не всі відміни комарів самичок мають один смак на кров. Найбільше мабуть є таких, що присікаються найбільше до худоби і птиць, але загально не вибирають.

Проти присікування комарів людині дуже легко охоронитися натиранням поверхні шкіри певними родами оливи. Найбільше вживається оливи ситронелі, спиртів камфори, оливи, сідру і оливи лявендер. Мікстура оливи тайм (thyme), одна часть екстракту перетруму 2 части і кастрового олію або оливної оливи пять частин є доброю і вдоволяючою.

ЩО НАЙВАЖНІШЕ ДЛЯ СТУДЕНТОК?

Студенти колеґії на горі св. Вінцентія над Гудсоном, котрі кінчать школу цього року, голосували над питанням, яка в них найважніша амбіція. Показалося, що найважніша в них справа, як у їх товаришок, з попереднього року: вийти заміж.

ПАРАШУТИСТИ.

Відділ німецьких парашутистів у парадній поході.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У Оборн, Н. Й., помер 17. травня 1940. по довгій недузі

ІВАН ДАШІВСЬКИЙ,

член Тов. Запорозька Січ, від. 253. У. Н. Союзу.

Вступив до У. Н. Союзу 15. листопаду 1922. Покійний родився 20. жовтня 1893. в селі Глібовичі Великі, повіт Бібрка, Галичина.

Оставив у смутку жену Анну, сина Петра й доньку Ганю.

Похорон відбувся в понеділок, 20. травня.

Хай земля, хоч не рідна, буде Йому пером!

Гр. Мулик, секр.

ПАПІР З ТРАЧИННЯ

Німецький наїзд на Норвеґію потягне за собою брак паперу і збільшення експорту деревляної маси з Канади. Супроти цього департамент копалень та природніх багатств в Оттаві звернув увагу на ощадність, яку можна осягнути через припинення нищення трачиння.

Трачиння з ялицевих трачок у східній Канаді, колиб його доставляти до папірень, моглоб мати вартість 3 міліони долярів. Роблення маси з трачиння відраховується на кошт виробу дощок.

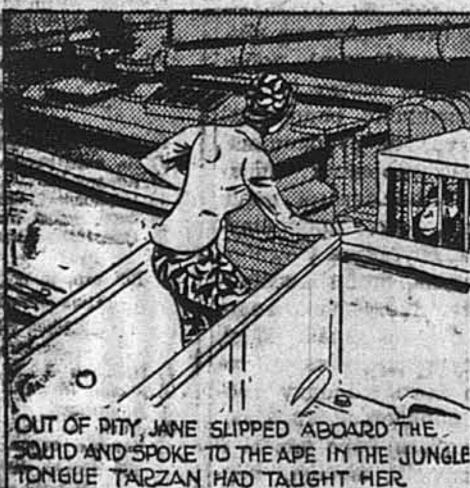
Що року коло 440 тисяч кордів доброго дерева спалюється в виді трачиння.

ЩОБИ РИБА НЕ БОЯЛАСЯ

Алберт Ваґт, 77-літній президент одного рибацького клюбу в Бофало, Ню Йорк, помираючи, лишив тестамент, у котрому казав себе спалити, а попіл висипати в ріку зо словами: „Бідні рибки, ви вже не будете потребувати мене боятися".

Приятелі виконали його волю й висипали його попіл у ріку Найаґару.

ТАРЗАН, ч. 8. Давляча рука.

З жалю до малпи, Джейн нишком увійшла на корабель, аби заговорити до неї в малпячій мові, якої в нетрах навчив її Тарзан.

„Я Джейн, Тарзана подруга", Джейн прошептала до малпи, якої очі відразу від тих слів заблищали радісно.

„Я багґду, Тарзана приятель", відразу відповіла малпа. „Коли Тарзан тут, то він зведе бій і мене увільнить".

Джейн простягнула руку, щоб відвязати шнурки довкола клітки. Та наґло якась рука висунулась і схопила руку Джейн.